

УДК 167: 378.141: 37.011.32

DOI:

Оксана Васюк, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Світлана Виговська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Андрій Виговський, кандидат технічних наук, доцент кафедри лісівництва
Національного університету біоресурсів і природокористування України

ВИВЧЕННЯ ПАТРІОТИЗМУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті здійснено дослідження патріотизму студентської молоді, яке проводилось за допомогою опитування. Для цього авторами використано адаптований до мети дослідження варіант анкети "Патріот". Результати дослідження погруповано за смисловими блоками. Перший блок висвітлює розуміння студентами сутності поняття "патріотизм", а також дає змогу визначити ознаки патріотизму. Запитання другого блоку спрямовані на з'ясування того, наскільки студент вважає себе патріотом. Досліджено, наскільки у студентів сформовані індивідуально-психологічні характеристики й життєві цінності людини. У третьому блоці встановлюються ефективні форми і методи, які сприяють формуванню патріотизму студентської молоді.

Ключові слова: патріотизм; патріотичне виховання; дослідження патріотизму; студент; заклад вищої освіти.

Табл. 2. Літ. 5.

Oksana Vasiuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Svitlana Vyhovska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Andriy Vyhovskyi, Ph.D. (Technical Sciences), Associate Professor of the Forestry Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

STUDING THE PATRIOTISM OF STUDENT YOUTH

The article presents a study of patriotism in the students, which was conducted using a survey. For this the authors used an adapted to the objectives of the study the draft questionnaire "Patriot". Quantitative and qualitative analysis of survey results. They are combined into meaningful units. The first unit covers the students' understanding of the concept of "patriotism", and also allows you to identify the signs of patriotism. Found that the vast majority of students understands the concept of "patriotism" and the quality that should be possessed by a citizen-a patriot of Ukraine. Questions of the second block is aimed at finding out how the student considers himself a patriot, and what factors affected it. It is established that the greatest influence on the formation of Patriotic education of students have surrounding people, friends and parents, a few less media. Institutions of higher education, according to students, is not the subject of which significantly influenced the formation of their Patriotic views. This is because the formation of patriotism begins at a much earlier age stages of personality; on the one hand, on the other hand it opens up prospects for the development of a technique of formation of patriotism of students. Investigated how students formed individual psychological characteristics and values of a person. It is established that the dominant for students are independence, freedom (independence in judgments and actions), responsibility (sense of duty, ability to keep his word), the presence of good and faithful friends, neatness. In the third block sets the level of activity of the respondents in out-of-class work, explores effective forms and methods of educational work in the aspect of formation of patriotism and active participants in which students expressed a desire to be. It is found that students are active participants in the activities of civil-Patriotic education and their wishes for further educational work in this aspect. Especially the students focus on the use in the educational work of interesting forms and methods. In their opinion, will contribute to the formation of patriotism educational activities sports areas.

Keywords: patriotism; patriotic education; the study of patriotism; a student; institution of higher education.

Постановка проблеми. Сучасні динамічні перетворення у політичному й соціально-економічному житті держави актуалізують проблему формування високоморальної особистості, патріота України. Патріотизм як соціальна якість людини формується усією навколишньою

дійсністю. Це одне з найбільш глибоких людських почуттів, яке є духовним фундаментом розвитку держави, і необхідною умовою її конкурентоспроможності в сучасному глобалізованому світі.

Виховання в особистості любові до

Батьківщини, ґрунтуючись на загальнолюдських та національних духовних цінностях, – це завдання задекларовано у низці документів загальнодержавного рівня, таких як: Указ Президента України “Про Стратегію національно-патріотичного виховання”, Національна доктрина розвитку освіти України, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., “Національна програма патріотичного виховання громадян, розвитку духовності”, Законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту” та ін. У них наголошується, що в основі системи національно-патріотичного виховання лежать ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму та утвердження національних цінностей. “Патріотизм українців покликаний захистити національні інтереси своєї держави, відновити її територіальну цілісність, дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіт національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини” [1].

Патріотичне виховання має бути рушійною силою духовного оздоровлення нації, становлення громадянського суспільства, яке функціонує на засадах верховенства права, гуманізму, свободи, соціальної справедливості.

Спроби залишити заклади вищої освіти поза виховним процесом суперечать педагогічній теорії й освітній практиці, адже навчання у них є періодом інтенсивного становлення особистості здобувача вищої освіти [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування патріотизму була предметом досліджень корифеїв педагогічної науки Г. Ващенка, О. Духновича, Б. Грінченка, М. Грушевського, А. Макаренка, І. Огієнка, С. Русової, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, І. Франка, Т. Шевченка та ін.

Філософські, психологічні й соціально-педагогічні аспекти патріотичного виховання розкриваються у дослідженнях І. Беха, М. Боришевського, П. Вербицької, О. Гевка, М. Євтуха, І. Зяюна, А. Погрібного, О. Савченка, М. Стельмаховича, К. Чорної, О. Шестопалюк та ін.

Над проблемою формування патріотичних якостей особистості студентів закладів вищої освіти працювали О. Абрамчук, О. Гевко, О. Жаровська, М. Коба, А. Максютюв, С. Ніколаєнко, Г. Петрів, О. Рацул, І. Сопівник, Р. Сопівник, О. Стьопіна, В. Шинкарук та ін.

Метою статті є вивчення патріотизму студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Нами проведено емпіричне дослідження, яким були охоплені студенти спеціальності “Лісове господарство” Національного університету біоресурсів і природокористування України. Опитування здійснювалося за допомогою адаптованого до мети дослідження варіанта анкети “Патріот” [5]. У дослідженні взяли участь 72 особи.

Зупинимось на кількісному та якісному аналізі результатів опитування студентів.

Умовно питання анкети можна погрупувати за такими смисловими блоками: перший – розуміння сутності поняття “патріотизм”; другий блок запитань присвячений тому, щоб з’ясувати, наскільки студент вважає себе патріотом; третій блок спрямований на встановлення форм і методів, що сприяють формуванню патріотизму. Відповідно проаналізуємо і відповіді студентів.

На питання “Що Ви розумієте під поняттям *“патріотизм”*?” студенти дали такі відповіді: “любов до своєї держави, народу”, “відстоювання своєї країни у будь-яких ситуаціях, любов і повага до рідної мови, підтримка поборатимів і влади”, “віра в свою країну”, “любов до Батьківщини”, “гордість за рідну землю”, “волевиявлення”, “володіння і вживання рідної мови”, “відданість своїй державі”, “безкорислива любов і служіння Батьківщині, готовність до самопожертви заради її блага”, “любов до рідного дому, країни, міста”, “гордість за надбання національної культури”, “вірність національним традиціям”, “віра у свою країну”, “відстоювання прав своєї країни”, “бажання допомогти й захистити свою країну”, “бути свідомим, чесним, незалежним та справедливим громадянином” тощо.

Відповідаючи на наступне питання, студенти вказали на ознаки чи висловлювання, за якими вони визначають для себе поняття “патріотизм”. Результати такі:

- 1) національна самосвідомість, гордість за належність своєї нації, народу – 42 вибори;
- 2) непримиримість до представників інших націй і народів – жодного вибору;
- 3) інтернаціоналізм, готовність до співпраці з представниками інших націй і народів у інтересах своєї країни – 10 виборів;
- 4) безкорислива любов і служіння Батьківщині, готовність до самопожертви заради її блага або спасіння – 22 виборів;
- 5) любов до рідного дому, країни, міста, вірність національній культурі, традиціям, устрою життя – 56 виборів;

6) спроба працювати для процвітання України, для того, щоб держава, в якій Ви живете, була авторитетною, міцною і шанованою у світ – 24 вибори;

7) патріотизм нині не актуальний, не сучасний, не для сучасної молоді – 2 вибори.

8) патріотизм – це лише романтичний образ, літературна вигадка – не обрали жодного разу.

Серед тих студентів, які не змогли визначити поняття “патріотизм”, були відповідно встановлені причини. Респонденти відповіли таким чином: “немає бажання” обрали (6 осіб), “немає можливості” (6 опитаних), “вважаю це неактуальним” (10 осіб).

Таким чином, переважна більшість студентів можуть чітко визначити своє розуміння поняття “патріотизм”. Отримані результати підтверджуються і дослідженнями І. Дудки [4].

Далі студентам було запропоновано закінчити речення: “*Бути гідним громадянином своєї країни означає бути...*”. Варіанти відповідей були такими: “чесним, незалежним у своїх рішеннях, справедливим громадянином”, “відданим своїй країні”, “патріотом”, “доброю, хорошою людиною”, “чесною і порядною людиною”, “гідною людиною”, “чесним до країни і до людей”, “вільним”, “собою”, “гордим за свою країну”, “вірним своїй країні”, “поважати права інших громадян” тощо.

Отже, отримані відповіді на питання першого смислового блоку дають підставу констатувати, що під патріотизмом студенти найчастіше розуміють “любов до своєї Батьківщини”. Щодо ознак патріотизму, то найбільшого значення студенти надають таким: любов до рідного дому, країни, міста, вірність національній культурі, традиціям, устрою життя; національна самосвідомість, гордість за належність до своєї нації, народу; спроба працювати для процвітання України, для того, щоб держава, в якій вони живуть, була авторитетною, міцною і шанованою у світі. Незначна кількість студентів вказали таку ознаку: патріотизм нині неактуальний, несучасний, не для сучасної молоді. А такі ознаки, як “непримиримість до представників інших націй і народів”, “патріотизм, – це лише романтичний образ, літературна вигадка”, не отримали жодного вибору.

До другого смислового блоку входить низка запитань, відповіді на які дають підставу констатувати, наскільки студенти вважають себе патріотами.

На запитання анкети “*Чи вважаєте ви себе патріотом?*” були отримані такі відповіді. Половина опитаних дали стверджувальну

відповідь “так” (36 респондентів). 26 студентів, що складає 36 % загальної кількості опитаних вважають, що вони патріотами є “частково”. 10 студентів (14 %) не вважають, що вони патріоти своєї країни. Можливо, такі відповіді студентів свідчать про різне тлумачення студентами поняття “патріотизм”.

Щоб з’ясувати, які суб’єкти найбільше вплинули на формування патріотичних поглядів студентів, були запропоновані такі варіанти відповіді: “заклад освіти”; “навколишні люди, друзі”; “батьки”; “органи влади”; “засоби масової інформації”. Відповіді респондентів засвідчили, що найчастіше такий вплив здійснюють навколишні люди та друзі. Цей варіант відповіді ними обрано 38 разів. Друге місце за виборами опитаних посів суб’єкт “батьки”: його вказали 36 разів. Третє місце посіли засоби масової інформації (обраний студентами 16 разів). Найменше виборів припало на такі суб’єкти, як “органи влади” та “заклад освіти” (названі відповідно 14 та 10 разів).

На наступному етапі дослідження студентам було запропоновано перелік індивідуально-психологічних характеристик і життєвих цінностей людини (табл. 1).

Респонденти визначили за 10-бальною шкалою, наскільки ці якості й цінності у них сформовані. При цьому 1 бал відповідає мінімальній значущості цінності, що сформована у студентів, а 10 балів – максимальній. У процесі обробки результатів анкетування підраховано сумарне значення цінності по всій обстежуваній вибірці та визначено її середнє значення (табл. 2).

Наведені у таблиці 2 результати засвідчують, що для студентів домінуючими є такі індивідуально-психологічні характеристики і життєві цінності людини: “незалежність” (середнє значення 9), “свобода (самостійність, незалежність в судженнях і вчинках)” (середнє значення 8,9), “відповідальність (почуття обов’язку, вміння тримати слово)” (середнє значення 8,8), “наявність добрих і вірних друзів” (середнє значення 8,7), “охайність” (середнє значення 8,5). Вибір студентами саме цих якостей пояснюється особливостями юнацького віку.

Отримали низьку оцінку такі індивідуально-психологічні характеристики і життєві цінності людини, як: “суспільне визнання” (середнє значення 6), “краса природи і мистецтва” (середнє значення 6,1), “життєва мудрість” і “високі запити (високі вимоги до життя)” (середнє значення 6,2), “творчість (можливість творчої діяльності)” (середнє значення 6,3), “непримиримість до недоліків у себе та інших” (середнє значення 6,4).

Таблиця 1.

Індивідуально-психологічні характеристики і життєві цінності людини

№ з/п	Індивідуально-психологічні характеристики і життєві цінності людини	№ з/п	Індивідуально-психологічні характеристики і життєві цінності людини
1	Активне діяльне життя.	19	Охайність.
2	Життєва мудрість.	20	Вихованість (гарні манери).
3	Здоров'я (фізичне і психічне).	21	Високі запити (високі вимоги до життя).
4	Цікава робота.	22	Життєрадісність.
5	Краса природи і мистецтва.	23	Старанність.
6	Любов (духовна і фізична).	24	Незалежність.
7	Матеріальне забезпечення життя.	25	Непримиримість до недоліків у себе та інших.
8	Наявність добрих і вірних друзів.	26	Освіченість.
9	Суспільне визнання.	27	Відповідальність (почуття обов'язку, вміння тримати слово).
10	Пізнання (освіта, кругозір).	28	Рационалізм (вміння розумно і логічно мислити, приймати обдумані раціональні рішення).
11	Продуктивне життя.	29	Самоконтроль (стриманість, самодисципліна).
12	Розвиток (постійне духовне і фізичне вдосконалення).	30	Сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів.
13	Розваги.	31	Тверда воля (вміння наполягти на своєму, не відступати перед труднощами).
14	Свобода (самостійність, незалежність в судженнях і вчинках).	32	Терпимість (до поглядів і думки інших, вміння прощати іншим їх помилки).
15	Щасливе сімейне життя.	33	Широта поглядів (вміння зрозуміти іншу точку зору, поважати інші смаки, звичаї, звички).
16	Щастя інших (добробут, розвиток і вдосконалення інших людей, всього народу, людства в цілому).	34	Чесність (правдивість, щирість).
17	Творчість (можливість творчої діяльності)	35	Ефективність у справах (працьовитість, продуктивність у роботі)
18	Впевненість у собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх протиріч).	36	Чуйність (турботливість).

Як бачимо, відповіді студентів є дещо різноплановими. Це, на нашу думку, пояснюється ще не остаточно сформованою громадянською позицією.

І останній блок питань присвячений встановленню форм і методів патріотичного виховання, які реалізуються в університеті, або які б сприяли ефективному патріотичному вихованню студентської молоді.

Відповідаючи на запитання нашої анкети "Які заходи проводяться в університеті щодо формування патріотизму?", опитані студенти вказали бесіди; дні пам'яті; зустрічі з воїнами Другої світової війни та АТО; конференції, присвячені відомим українцям; різноманітні мистецькі заходи; Дні відкритих дверей на військовій кафедрі; екскурсії; вечори пам'яті; науково-практичні конференції, що присвячені видатним людям України та ін.

На наступне запитання анкети "Чи берете Ви участь в університетських заходах патріотичного та громадянського спрямування?" переважна більшість опитаних (60, тобто 83 %) відповіли, що "Так". "Ні" вказали 12 осіб (17 %). Отже, у студентів досить висока зацікавленість у проведенні згаданих заходів.

Наступним було запитання "Які заходи громадянського спрямування Ви хотіли б, щоб проводилися у Вашому закладі вищої освіти?". Серед заходів патріотичного виховання студенти назвали лекційні та практичні заняття, присвячені гострим політичним питанням країни; бесіди патріотичного спрямування; конференції; святкування Дня вишиванки; проведення концертів української пісні; виставки; відвідування музеїв; волонтерські акції; зустрічі з діючими військовими. Окремо студенти наголошували на

Таблиця 2.

Результати ранжування індивідуально-психологічних характеристик і життєвих цінностей людини

18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	18
25/ 206	21/ 137	24/ 163	21/ 155	28/ 248	24/ 174	26/ 197	25/ 190	27/ 185	24/ 143	25/ 218	22/ 160	24/ 179	22/ 135	23/ 154	27 /214	23 /144	30/ 201	25/ 206
8,2	6,3	6,8	7,4	8,9	7,3	7,6	7,6	6,9	6	8,7	7,3	7,5	6,1	6,7	7,9	6,2	6,7	8,2
36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	36
23/ 167	23/ 185	25/ 201	26/ 202	23/ 152	23/ 174	24/ 190	25/ 196	25/ 195	24/ 212	27/ 202	23/ 147	26/ 234	29/ 222	25/ 195	22/ 137	28/ 233	24/ 204	23/ 167
7,3	8	8	7,8	6,6	7,6	7,9	7,8	7,8	8,8	7,5	6,4	9	7,7	7,8	6,2	8,3	8,5	7,3

використанні у виховній роботі цікавих форм і методів.

Результати анкетування також засвідчують, що формуванню патріотизму в молоді сприяє спорт та різноманітні спортивні змагання. Так, повністю погоджується з цією думкою 40 (56 %) респондентів; так не думають – 14 (19 %); відповідь “частково” дали 8 (11 %) осіб. Ще 10 осіб (14 %) не змогли відповісти на поставлене запитання.

Отже, майбутні фахівці лісового господарства у поняття “патріотизм” вкладають власний набір індивідуально-психологічних характеристик і

життєвих цінностей людини, при цьому чітко розуміючи його зміст. Ці результати підтверджують попереднє наше дослідження [2].

Найбільший вплив на формування патріотичної вихованості студентів мають навколишні люди, друзі та батьки, децю менший – засоби масової інформації. Заклад вищої освіти, на думку студентів, не є тим суб’єктом, що суттєво вплинув на формування їхніх патріотичних поглядів. Це пояснюється тим, що формування патріотизму розпочинається на значно раніших вікових етапах особистості, з одного боку, з іншого – це відкриває перспективи для розробки методики формування патріотизму студентської молоді. У ній доцільно врахувати досліджену думку студентів щодо заходів, які сприятимуть вихованню патріотизму, та учасником яких вони хотіли б стати: зустрічі з відомими людьми та ветеранами війн; волонтерські акції; вечори пам’яті; заходи, присвячені козацтву; заходи із використанням інноваційних форм і методів патріотичного спрямування; акції патріотично-громадянської спрямованості; заходи, в яких певною мірою буде використана усна народна творчість, звучатиме українська пісня; спортивні заходи; перегляд кінофільмів; конкурси патріотичної пісні; екскурсії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І., Чорна К. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Гірська школа Українських Карпат*. 2015. № 12–13. С. 26–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gasuk_2015_12-13_25.

2. Васюк О., Виговська С., Зв’ягельський А. Дослідження патріотизму в студентській молоді. *Молодь і ринок*. 2019. №9 (176). С. 38–44.

3. Васюк, О. В. Роль куратора у формуванні виховного мікросередовища закладу вищої освіти. *Матеріали конференції МЦНД*. 2020. С. 61–62.

4. Дудка І. Патріотичне виховання студентської молоді як складова громадської діяльності вищого навчального закладу. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. Вип. 16. С. 56–63. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5617/1/Dudka.pdf>.

5. Жаровська О. П. Патріотичне виховання

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

студентів в освітньо-виховному середовищі педагогічного університету : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Вінниця, 2015. 290 с.

REFERENCES

1. Bekh, I. & Chorna, K. (2015). Programa ukrayinskogo patriotychnogo vyhovannya ditej ta uchnivskoyi molodi [Program of Ukrainian patriotic education of children and students]. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, no.12–13, pp.26–37. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gstuk_2015_12-13_25. [in Ukrainian].

2. Vasyuk, O., Vygovska, S. & Zvyagelskyj A. (2019). Doslidzhennya patriotyzmu v studentskoyi molodi [Research of patriotism in student youth]. *Youth & market*, Vol.9 (176), pp. 38–44. [in Ukrainian].

3. Vasyuk, O. (2020). Rol kuratora u formuvanni

vykhovnoho mikroseredovyshcha zakladu vyshchoi osvity [The role of the curator in the formation of the educational microenvironment of higher education]. *Proceedings of the Conference*. pp. 61–62. [in Ukrainian].

4. Dudka, I. (2015). Patriotychno vyhovannya studentskoyi molodi yak skladova gromadskoyi diyalnosti vyshchogo navchalnogo zakladu [Patriotic education of student youth as a component of public activity of a higher educational institution]. *The sources of pedagogical skills*. Vol. 16, pp. 56–63. Available at: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/56171/Dudka.pdf> [in Ukrainian].

5. Zharovska, O. P. (2015). Patriotychno vyhovannia studentiv v osvithno-vyhovnomu seredovyshchi pedahohichnoho universytetu [Patriotic education of students in the educational environment of the Pedagogical University]. *Candidate's thesis*. Vinnytsia, 290 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.07.2021

УДК 378.147

DOI:

Юлія Колісник-Гуменюк, доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті всебічно охарактеризовані теоретичні та методичні засади професійно-педагогічної підготовки вчителів мистецтвознавства у закладах вищої освіти. Проаналізовано напрями розвитку однієї з важливих складових освітньої системи – вищої педагогічної освіти та інноваційні зміни, викликані глибокою кризою і поступовим оновленням освітньої формації. З урахуванням нової парадигми освіти і сучасних методологічних підходів розглянуто теоретичні засади професійно-педагогічної підготовки вчителів мистецтвознавства на різних етапах і рівнях навчання. Зокрема, досліджено передумови, концептуальні засади і методологічні рівні підготовки вчителів мистецтвознавства.

Ключові слова: освіта; професійно-педагогічна підготовка; вчителі; заклади вищої освіти; професійно-педагогічна компетентність; освітній процес; інновації.

Лит. 5.

Yuliya Kolisnyk-Humenyuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Theory and Methods of Technological Education,
Drawings and Computer Graphics Department
Mykhaylo Drahomanov National Pedagogical University

PECULIARITIES OF TRAINING OF TEACHERS OF ART SCIENCE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

The article comprehensively describes the theoretical and methodological principles of professional and pedagogical training of art teachers in higher education institutions. The directions of development of one of the important components of the educational system – higher pedagogical education and innovative changes caused by the deep crisis and gradual renewal of the educational formation are analyzed. Taking into account the new paradigm of education and modern methodological approaches, the theoretical principles of professional and pedagogical training of art teachers at different stages and levels of education are considered. In particular, the preconditions, conceptual bases and methodological levels of training of art history teachers are investigated.

The main idea of the study is based on the position that during innovative changes in socio-economic, scientific, technical and cultural life, an art teacher should work as a whole, harmonious personality, able to